

ONDERSTEUNING BIJ DYSLEXIE

Wanneer iemand dyslexie heeft, is er sprake van een ernstige achterstand op het gebied van lezen en spelling in vergelijking tot leeftijdgenoten. De achterstand moet hardnekkig zijn. Dit betekent dat ook met extra ondersteuning en oefenen het lezen en/of spelling moeizaam blijft gaan.

TECHNISCH LEZEN EN SPELLING

Technisch lezen

Dyslexie wordt ook wel een stoornis in het 'technisch lezen' genoemd. Technisch lezen is de vaardigheid van het omzetten van de letters in klanken. En uiteindelijk dus het kunnen voorlezen van een tekst op een goed tempo. Dyslexie belemmert het vlot leren lezen. De meeste kinderen met dyslexie leren uiteindelijk wel lezen, maar blijven trager lezen. Ze moeten er meer energie in steken en zijn sneller afgeleid dan de gemiddelde lezer. Dat gaat vaak ten koste van het begrijpen van wat je leest.

Kinderen met dyslexie kunnen moeite hebben:

Om het verschil te horen tussen klanken als m en n; p, t en k; s, f en g; eu, u en ui

Om de klanken in volgorde te zetten, zoals bij 'dorp' en 'drop' of '12' en '21'

Om de aandacht te houden bij 'klankinformatie' (gesproken woord)

Met het inprenten van reeksen, bijvoorbeeld tafels of spellingsregels

Met het onthouden van vaste woordcombinaties, uitdrukkingen of gezegdes

Met het onthouden van losse gegevens, zoals rijtjes, woordjes en jaartallen

Problemen bij het lezen

De leesproblemen van kinderen met dyslexie vallen het meest op bij **hardop lezen**. Sommige kinderen hebben een traag leestempo en lezen de woorden spellend. Andere kinderen hebben een hoog leestempo, maar maken daarbij veel fouten door te raden. Er kan ook sprake zijn van een combinatie.

Spellingproblemen

Kinderen met spellingproblemen weten soms niet hoe ze bepaalde letters of lettercombinaties moeten schrijven. Ze halen dan bijvoorbeeld de b en d vaak door elkaar, of vinden het lastig om de volgorde van de letters in de eu of ui te onthouden. Vaak schrijven kinderen met dyslexie de woorden op zoals je ze hoort. In het Nederlands zijn er helaas veel spellingregels die bepalen dat je een woord anders schrijft dan dat je het hoort. Denk bijvoorbeeld maar aan woorden als bomen (boomun) of hond (hont).

Er is alleen sprake van dyslexie als er geen andere oorzaken zijn die de problemen met lezen en/of spelling kunnen verklaren. Een kind met ernstige concentratieproblemen zou bijvoorbeeld moeite kunnen hebben met lezen doordat het onvoldoende kan focussen op het lezen. Of kinderen die thuis geen Nederlands spreken. We spreken dan van een leesprobleem.

HET VOLGEN, SIGNALEREN EN BEGELEIDEN VAN DE LEESONTWIKKELING OP SCHOOL

Groepen 1 en 2

In groep 1 en 2 krijgen de kinderen een aanbod waarbij alle ontwikkelingsgebieden worden aangeboden, waaronder de doelen die horen bij de taal/leesontwikkeling.

De ontwikkeling van de kinderen wordt gevolgd met behulp van observatielijsten die terug te vinden zijn in het digitale leervolgsysteem van ParnasSys. Ook wordt er gebruik gemaakt van peilingsspelletjes om een nog beter beeld te krijgen van de kinderen. Wanneer de ontwikkelingslijn van het kind niet naar verwachting verloopt en intensieve begeleiding vraagt, wordt geanalyseerd waarom dit zo is.

Aangezien bij dyslexie veelal een sprake is van een erfelijke component, wordt op het inschrijfformulier aan de ouders gevraagd of er ook sprake is van dyslexie in de familie.

Groep 3

Kinderen met taal- en/of leesproblemen, worden vanaf de start in groep 3 extra gevolgd en begeleid. Het volgen gebeurt met behulp van observaties en methodegebonden toetsen en methodeonafhankelijke toetsen.

De methode Veilig Lereren Kim versie wordt gebruikt, inclusief alle methodegebonden toetsen. In de methodegebonden toetsen wordt er o.a. gekeken naar letterkennis, de leesontwikkeling, de woordenschat, de spelling en het begrijpend lezen.

Vanaf het schooljaar 2023-2024 wordt er in de groepen 3 en 4 gebruik gemaakt van het programma Bouw! Dit is een (preventief) programma dat leerlingen ondersteunt bij beginnende geletterdheid en leren lezen.

De groepen 4-8

Alle kinderen in de groepen 4- 8 worden ook met de taal/leesontwikkeling intensief gevolgd met behulp van observaties en methode gebonden toetsen en methodeonafhankelijke toetsen. De intensiteit van hulp is afhankelijk van de problematiek, het streven is om een uur extra leesbegeleiding te geven aan risicolezers. Zodra kinderen AVI M4 hebben behaald, lezen (de meeste) kinderen voor zichzelf.

WANNEER AANMELDEN VOOR EEN ONDERZOEK NAAR DYSLEXIE

- De school toont aan goed onderwijs en intensieve begeleiding geboden te hebben die voldoet aan kenmerken van effectief onderwijs.
- De school toont aan dat een leerling desondanks zeer lage leesscores (E-scores) behaalt op 3 achtereenvolgende hoofdmeetmomenten (deze zijn gepland in januari en juni).
- Als het kind is blijven zitten (vanaf groep 3), telt het extra jaar mee bij het in kaart brengen van de leesontwikkeling. We kijken dan naar het kind en vergelijken de leesontwikkeling met die van leeftijdsgenootjes.

HET ONDERZOEK

Een dyslexieonderzoek wordt uitgevoerd door een psycholoog of orthopedagoog met de bevoegdheid om dyslexieonderzoek te doen. Zo'n dyslexietest noemen we een diagnostisch onderzoek. Het onderzoek bestaat altijd uit een aantal onderdelen:

Gesprek met ouders.

Er wordt gevraagd naar het verloop van de ontwikkeling van een kind. Er wordt gevraagd hoe het tot nu toe op school is gegaan, of er nog andere ontwikkelingsproblemen zijn en of er meer familieleden zijn met dyslexie.

Lees- en spellingtoetsen.

Dit wordt gedaan om het niveau van het lezen en spellen te meten. Een test is bijvoorbeeld het hardop lezen van rijtjes woorden en ook niet bestaande woorden. En er wordt een dictee afgenomen. Ook bekijkt de onderzoeker de informatie die door de school is aangeleverd over het lezen en de spelling.

Testjes die de lees- en spellingproblemen kunnen verklaren. Zoals letterkennis en de klank-tekenkoppeling Intelligentieonderzoek. Tijdens deze test wordt het IQ (Intelligentiequotiënt) gemeten. Maar er wordt ook gekeken naar de woordenschat, het leggen van verbanden tussen woorden, de werking van het geheugen en de snelheid waarmee een kind informatie verwerkt.

Met al deze informatie samen kan de specialist vaststellen of een kind dyslexie heeft of dat er misschien iets anders aan de hand is. Ook worden de resultaten van de testjes gebruikt voor een advies voor een behandelaanpak die past bij de problemen van jouw kind.

DYSLEXIEVERKLARING

Wanneer dyslexie is vastgesteld, maakt de onderzoeker een rapport met daarin de uitkomsten van het onderzoek en een behandeladvies. Bij het rapport van de deskundige hoort wanneer dyslexie is vastgesteld ook een dyslexieverklaring, Dit is een korte verklaring waarop staat dat uit onderzoek is gebleken dat een kind dyslexie heeft. Een dyslexieverklaring mag alleen worden afgegeven door een daartoe bevoegde deskundige. De deskundige moet een psycholoog of orthopedagoog zijn. Een dyslexieverklaring blijft onbepaald geldig. Het verslag van de deskundige wat bij de dyslexieverklaring hoort is niet onbepaald geldig. Dit komt omdat een kind zich ontwikkelt waardoor het bijvoorbeeld zo kan zijn dat andere ondersteuning of hulpmiddelen meer passend

zijn wanneer een kind ouder wordt. De dyslexieverklaring geeft de mogelijkheid gebruik te maken van verschillende faciliteiten in het onderwijs. Bijvoorbeeld het gebruik van (ICT-)hulpmiddelenplanning.

HULPMIDDELEN

Remediëren

Kinderen kunnen i.o.m. de ouders gebruikmaken van dyslexiesoftware. Dit kan al tijdens de behandeling.

Compenseren

Van compenseren spreken we als we maatregelen treffen die de belemmeringen door het zwakke lezen en spellen, verminderen. Kenmerkend is dat het kind de lees- en spellingtaak wel uitvoert. We onderscheiden niet-technische en technische compensaties. De niet-technische compensaties zijn bijvoorbeeld

- Tijdverlenging
- Indien niet relevant, worden spelfouten niet of beperkt meegeteld
- vergrote teksten (i.o.m. het kind)
- gebruik maken van een regelkaart bij spelling
- I.o.m. ouders gebruik maken van een device
- keuze voor auditieve afname van de toets Begrijpend Lezen van Leerling in Beeld Cito
- keuze voor auditieve afname van de Centrale Eindtoets (specifiek bedoeld voor leerlingen met dyslexie)
- Inzet voorleessoftware (evt. via Dedicon)

Dyslexiesoftware (bv. Alinea, Kurzweil) biedt ondersteuning bij deelproblemen waarmee een kind met dyslexie worstelt, zoals technisch en begrijpend lezen, spellen, strategisch schrijven, moderne vreemde talen, structureren en het maken van toetsen en examens.

Dispenseren

Bij dispensereren krijgt het kind vrijstelling van bepaalde lees- of schrijftaken, of van bepaalde vakken.

Voorbeelden van niet-technische dispensaties zijn mondeling overhoren in plaats van schriftelijk en niet hardop lezen. We spreken van technische dispensatie als een dyslexiehulpmiddel het lezen en/of schrijven volledig voor zijn rekening neemt.

Verder kan een kind met een dyslexieverklaring gebruik maken van de website www.passendlezen.nl. Hier kunnen kinderen maandelijks een boek kiezen met audio-ondersteuning.